

מחקרי שורש

לא רק השכלת ההורים הקשר בין עיסוק ההורים להישגי ילדיהם

אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד*

תקציר

למרות רפורמות מבניות נרחבות במערכת החינוך, הישגיהם הלימודיים של תלמידי ישראל עדיין קשורים במידה רבה לרקע הכלכלי-חברתי שלהם. קשר זה מעיד על חוסר בשוויון הזדמנויות ועל ניידות בין דורית חלשה. במחקר זה נמצא קשר מובהק בין הישגי התלמידים במבחני פיזה למשלחי היד של הוריהם – קשר שונה באופיו בין אימהות לבין אבות. בפרט, תלמידים לאבות בעלי מקצועות מדעיים וטכנולוגיים מצליחים יותר במתמטיקה ומדעים. לעומת זאת, קשר משמעותי לעיסוק האם נמצא בעיקר במקרה של כישורי השפה והקריאה של ילדיה. באופן כללי, הישגי התלמידים גבוהים יותר כאשר הוריהם מועסקים במקצועות הצווארון הלבן והטכנולוגיה. לעומת זאת, הישגי התלמידים נמוכים יותר כאשר אימהותיהם מועסקות במקצועות החינוך.

אוקטובר 2026

* אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד הינם חוקרים במוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי. בנוסף, פרופ' קמחי הוא סגן נשיא מוסד שורש וחבר המחלקה לכלכלת סביבה וניהול באוניברסיטה העברית. פרופ' בן-דוד הוא נשיא מוסד שורש וחבר החוג למדיניות ציבורית באוניברסיטת תל-אביב. ברצוננו להודות לד"ר שגית אזארי-ויזל ולד"ר יעל מלצר ממוסד שורש על הצעותיהן והערותיהן.

הקדמה

בעשורים האחרונים, עם המעבר מכלכלה תעשייתית לכלכלת ידע גלובלית, ההון האנושי הפך למשאב מכריע, הקובע לא רק את כושר ההשתכרות של הפרט ואת מידת הצלחתו בשוק העבודה, אלא גם את החוסן הכלכלי של מדינות. הון אנושי זה מתחיל להתגבש כבר בילדות, דרך סביבה עשירה בשיח לשוני וחשיפה תרבותית, בסיוע גורמים מתווכים – בעיקר, בתי הספר – המעניקים לילד את הכלים להבנת סביבתו ומעצבים את עולמו. כתוצאה מכך, שאלת שוויון ההזדמנויות בחינוך, שנוגעת בבסיס הצדק החלוקתי של החברה המודרנית, החלה לעמוד במוקד הדיון הציבורי והמחקרי, שכן למרות רפורמות מבניות במערכות החינוך ברחבי העולם, המתאם בין משתנים הקשורים ברקע הכלכלי-חברתי של התלמידים לבין הישגיהם הלימודיים נותר יציב ומובהק.

עבודה זו מתמקדת בעיסוק ההורים כגורם לפערים בהישגים הלימודיים. באמצעות ניתוח נתוני PISA ושימוש בסיווג תעסוקה בינלאומי, המחקר בוחן כיצד המעמד התעסוקתי של ההורים מתורגם להישגים לימודיים מדידים, ובכך משפיע על הניידות הבין-דורית.

בעוד שמחקרים רבים מתמקדים בהשכלת ההורים או במשתנים נוספים המשקפים את הרקע הכלכלי-חברתי של ההורים (לדוגמה: סבין, קמחי ובן-דוד, 2023), נראה כי עיסוק ההורים זכה לפחות תשומת לב מחקרית. הבחירה להתמקד בו במאמר זה, תוך פיקוח סטטיסטי על ההשכלה ועל מאפיינים כלכליים-חברתיים נוספים של בית ההורים, נשענת על מספר נימוקים.

ראשית, על פי תיאוריית ההון התרבותי של Bourdieu (1977), סוגי ההון השונים – הכלכלי, החברתי והתרבותי – תלויים זה בזה ומחזקים זה את זה. משום כך, נדרשת מדידה רב-ממדית של "ההון המשפחתי" כדי להבין את השפעתו על הישגי התלמידים. בהקשר זה, Jaeger (2007) טוען כי הסתמכות על מדדים חלקיים בלבד של רקע חברתי עלולה לעוות את תמונת אי-השוויון בחינוך. טענה זו נתמכת על Stopforth and Gayle (2022), שהראו כי ההשפעה של עיסוק ההורים על הישגי התלמידים נשמרת גם כאשר מפקחים על השכלתם.

שנית, לעיסוק ההורים ישנה השפעה ישירה על ההון החברתי אליו הילד נחשף. ההון החברתי נקבע, בין היתר, על ידי היחסים בין הילדים לבין הוריהם ובינם לבין המעגל החברתי של המשפחה. לפי Coleman (1988), כאשר משאבים אחרים נשארים קבועים, כמות ההון החברתי הזמין לילד משפיעה באופן משמעותי על הישגיו הלימודיים. על פי Bourdieu (1986), להורים להם הון רב – כלכלי ותרבותי, ישנם מכרים המחזיקים בעצמם הון רב. מכאן שרשת הקשרים הזו מעניקה לילדיהם ערבות חברתית שעשויה לכוון, להמליץ ולפתוח לילדים דלתות, וכן לחשוף את הילדים לשיחות על קריירה, על השכלה גבוהה ועל

הזדמנויות תעסוקתיות, שסביר שפחות יתקיימו במשפחות להן פחות הון חברתי. עיסוק ההורים, אם כן, משפיע ישירות על ההון ועל רשת הקשרים של המשפחה. חשיפות מסוג זה עשויות להעלות את המוטיבציה של הילדים להשקיע בלימודיהם.

סיבה נוספת להתמקד בעיסוק ההורים היא שסביבת העבודה של ההורים מעצבת ערכים ונטיות שמועברים לילדים בתהליך החיברות הבין-דורי, בעיקר ערכים של עצמאות, יוזמה ויכולת שיפוט עצמי. כאשר עיסוקי ההורים מתאפיינים בחשיבה עצמאית ואחריות אישית, ילדים נוטים לאמץ אוריינטציה דומה, ואילו עיסוקי הורים המבוססים יותר על ציות ושגרה מובילים לנטייה לקונפורמיות (Burger et al., 2025).

לבסוף, סוגי העיסוק משפיעים על יציבות התא המשפחתי ועל משאבים שאינם תלויים בהכנסה בלבד. יציבות זו קשורה למאפייני העיסוק, כגון קביעות במקום העבודה, לוחות זמנים צפויים וגמישות. היות שמאפיינים אלה מאפשרים להורים לייצר שגרה ביתית עקבית ותומכת. מנגד, חוסר יציבות של התא המשפחתי עלול להגביר תסמינים נפשיים של הילדים ולפגוע בהישגיהם הלימודיים. Fuller et al. (2025) מצאו כי הציונים של ילדים להורים שחווים חוסר יציבות תעסוקתית ושעות לא סדירות בעבודה היו נמוכים מאלה של ילדים להורים בעלי תעסוקה יציבה וסדירה יותר, גם לאחר פיקוח על השכלה והכנסה.

מחקרים נוספים מצאו קשר בין עיסוק ההורים להישגי התלמידים. Abubakar & Musa (2019) הראו שבעוד שהכנסת ההורים לא הייתה גורם מנבא מובהק להישגים אקדמיים של תלמידים, לסוג העיסוק של ההורים דווקא הייתה השפעה. Akinsanya et al. (2011) מצאו כי תלמידים להורים ששייכים למעמד תעסוקתי גבוה יותר מגיעים לציון גבוה יותר במתמטיקה מאשר עמיתיהם, שהוריהם שייכים למעמד תעסוקתי נמוך. השכלת ההורים הייתה הגורם המנבא החזק ביותר להישגי התלמידים במתמטיקה, ומשתנה העיסוק היה השני בחשיבותו. בסקירה של ה-OECD (2014) נמצא כי תלמידים שהוריהם עובדים בתפקידים הדורשים ידע מקצועי, תיאורטי ומעשי ברמה גבוהה, מגיעים להישגים גבוהים יותר בעוד שתלמידים שהוריהם בעלי עיסוקים בסיסיים מגיעים להישגים נמוכים יותר, בעיקר במתמטיקה. עם זאת, עוצמת הקשר משתנה מאוד בין מדינות, והמשמעות היא שהזדמנויות לימודיות עשויות לצמצם או להגדיל את הפערים האלו.

נתונים

בעבודה זו נעשה שימוש בנתונים על הישגי התלמידים במבחני פיזה וכן בנתונים משאלוני הרקע הנלווים. הנתון המרכזי מבוסס על תשובות התלמידים לשאלות הנוגעות לעיסוק הוריהם. בכל מחזור מחקר, נשאלו

התלמידים לגבי עיסוק הוריהם, באמצעות ארבע שאלות פתוחות – שתיים הנוגעות לעיסוק האם ושתיים הנוגעות לעיסוק האב.¹ התשובות לשאלות אלה קודדו, בנתוני פיזה, לסולם ISCO (ILO, 2012),² בו כל ערך מייצג תת-מקצוע – סולם שמטרתו לארגן ולסווג עיסוקים בצורה אחידה וסטנדרטית, בכדי לאפשר השוואה בינלאומית של נתונים סטטיסטיים על תעסוקה. הסיווג מבוסס על תיאור מפורט של המיומנויות, הידע והאחריות הנדרשים לכל עיסוק.

המחקר התבסס על נתונים של תלמידים ישראלים, שנבחנו בעברית,³ בארבעת מחזורי פיזה האחרונים, שהתקיימו בשנים 2012, 2015, 2018 ו-2022.⁴ בשנים אלו נעשה שימוש בגרסת ה-ISCO של שנת 2008.⁵ לאחר השמטת תלמידים שלפחות אחד מהוריהם אינו מועסק, נותר מדגם הכולל 10,336 תלמידים. העיסוקים של הורי התלמידים האלה התחלקו לכ-500 תת-עיסוקים. תת-עיסוקים אלה קובצו ל-14 קטגוריות עיסוק בקרב האימהות ול-12 קטגוריות עיסוק בקרב האבות, הנבדלות אלו מאלו במהות העיסוק של ההורים. אחת מקטגוריות אלו היא "קטגוריית בסיס" ששאר הקטגוריות הושו אליה בהמשך.

תהליך הגדרת קטגוריית הבסיס כלל שלושה שלבים עיקריים. בשלב הראשון, 500 תת-העיסוקים חולקו לכ-30 קטגוריות לפי מהות העיסוק של ההורים תוך התייחסות לאיכות העיסוקים. האיכות נקבעה על פי מדד ה-ISEI, הממד חברתי-כלכלי הבינלאומי של המעמד התעסוקתי.⁶ ערך גבוה יותר של מדד זה מציין רמה גבוהה יותר של מעמד תעסוקתי (Ganzeboom and Treiman, 2003). בשלב השני, בוצע ניתוח סטטיסטי רב-משתני הבוחן את הקשר בין הישגי התלמידים לבין עיסוקי ההורים, תוך פיקוח על מאפיינים רלוונטיים אחרים. לבסוף, על סמך ניתוח זה קובצו כל הקטגוריות שהבדלים בציוני התלמידים ביניהן היו זניחים – קטגוריות הנמצאות ברובן בתחתית מדד האיכות המקצועית – לקטגוריה אחת גדולה, היא קטגוריית הבסיס.

העיסוקים של האימהות שנכללו בקטגוריית הבסיס כוללים חינוך והוראה, טיפוח ושירותים אישיים (קוסמטיקאיות, מטפלות בילדים), מסחר ומכירות (עוזרות מכירה, שירות לקוחות, ניהול חנויות), עבודות משרדיות כמו מזכירות רפואיות, ושירותי ניקיון ומשק בית (סיוע במשרדים, בבתי מלון ובמשקי בית פרטיים). העיסוקים של האבות שנכללו בקטגוריית הבסיס כוללים מסחר ומכירות (אנשי מכירות

¹ השאלה הראשונה הייתה מהי העבודה העיקרית של ההורה, והשאלה השנייה הייתה מה עושה ההורה בעבודתו העיקרית.
² International Standard Classification of Occupations הוא הסיווג הבינלאומי האחד של משלחי יד, המנוהל על ידי ארגון העבודה הבינלאומי, ILO.
³ תלמידים שנבחנו בערבית לא נכללו בניתוח זה על היות שבמחקר קודם שנערך נמצאו הבדלים גדולים בין דיווחיהם על השכלת ההורים לבין נתונים מנהליים המדווחים על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (סבין, קמחי ובן-דוד, 2023).
⁴ פירוט נוסף על מבחני פיזה מופיע בנספח 1. נתוני המבחן האחרון שנערך ב-2025 עדיין לא היו זמינים בזמן עריכת המחקר.
⁵ במחזורי פיזה שקדמו לשנת 2012 נעשה שימוש במדד קודם – גרסת 1988.
⁶ International Socio-Economic Index of Occupational Status הוא מדד בינלאומי סוציו-אקונומי של סטטוס תעסוקתי, המבוסס על רמות השכלה והכנסה.

מסחריים, אנשי מכירות ושיווק כלליים), נהיגה, תחבורה ולוגיסטיקה (נהגי משאיות כבדות ואוטובוסים), ביטחון ואכיפה (שוטרים, מאבטחים) ועיסוקים בענפי הבנייה והייצור (קבלני בניין ופועלי בניין).

התפלגות קטגוריות העיסוק של ההורים

בלוח 1 ניתן לראות את התפלגות המדגם לפי קטגוריות העיסוק של האם ושל האב. מהנתונים עולים הבדלים מגדריים מובהקים בדפוסי התעסוקה של ההורים. בקרב האבות ניכרת נטייה בולטת לתחומי הניהול

והטכנולוגיה. מגמה זו באה לידי ביטוי בראש

ובראשונה בשיעור המועסקים בתחומים

ששויכו לקטגוריית הניהול והמנהל. בעוד

שאימהותיהם של 10% מהתלמידים מועסקות

בתחום זה, בקרב האבות מדובר בשיעור כפול –

20% מהתצפיות – הקטגוריה השנייה בגודלה

לאחר קטגוריית הבסיס. ייצוג גבוה יותר בקרב

האבות מאשר בקרב האימהות נרשם גם בתחום

הייצור והמקצועות הטכניים (8% מהאבות

לעומת 1% בלבד מהאימהות), וגם בתחום

טכנולוגיית המידע והתוכנה (8% לעומת 3%,

בהתאמה).

מנגד, בקרב האימהות ניכרת נטייה לעסוק במקצועות הטיפול, הפיננסים והחינוך. בתחום

הפיננסים, החשבונאות והכלכלה מועסקות כ-12% מהאימהות בהשוואה ל-7% בלבד מהאבות, ובתחום

שירותי הבריאות והרפואה מיוצגות האימהות בשיעור של 10% לעומת 4% בקרב האבות. יתרה מזאת,

תחומי ההוראה לגיל הרך והסיוע בהוראה כמעט שלא היו קיימים בקרב האבות.

לוח 2 מציג את התפלגות תת-העיסוקים הבולטים שמרכיבים כל אחת מקטגוריות העיסוק.

הנתונים מצביעים על פער מגדרי מובהק בחלק מהקטגוריות. למשל, בקטגוריית "ניהול ומנהל", בעוד שאצל

האבות תת-העיסוק המוביל הוא מנכ"לים (17%), אצל האימהות תת-העיסוק הבולט הוא תפקיד הביניים

של מנהלות מכירה ושיווק (21%), ורק 8% הן מנכ"ליות. תוצאה דומה קיימת גם בקטגוריית עריכת דין

ושירותים משפטיים, בה אצל האבות, קבוצת המיעוט היא מנהלים כלליים, פקידים בכירים ומחוקקים,

בעוד שאצל האימהות קבוצת המיעוט היא מזכירות משפטיות. בקטגוריית "שירותי בריאות ורפואה"

לוח 1

התפלגות קטגוריות העיסוק של ההורים

תלמידים שנבחנו בעברית במבחני פיזה, 2012-2022

	אבות	אימהות
מורים באוניברסיטאות ובהשכלה גבוהה, מדע ומחקר	2%	2%
עריכת דין ושירותים משפטיים	4%	3%
שירותי הנדסה מתקדמים	6%	1%
שירותי בריאות ורפואה	4%	10%
טכנולוגיה, מידע ותוכנה	8%	3%
שירותים אישיים וקהילתיים	2%	4%
אמנות, מדיה ובידור	3%	4%
ניהול ומנהל	20%	10%
פיננסים, חשבונאות וכלכלה	7%	12%
מחנכים לגיל הרך	-	6%
ייצור ומקצועות טכניים	8%	1%
עבודות כלליות ומקצועות בסיסיים	1%	7%
עוזרי הוראה	-	2%
קטגוריית הבסיס	35%	35%

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש

נתונים: PISA

לוח 2

התפלגות תת-עיסוקים בולטים בתוך קטגוריות העיסוק של ההורים

תלמידים שנבחנו בעברית במבחני פיזה, 2012-2022

אבות		אימהות		
אחוז מקטגוריית העיסוק	תת-עיסוקים בולטים	אחוז מקטגוריית העיסוק	תת-עיסוקים בולטים	קטגוריית העיסוק
61%	מרצים באוניברסיטאות	61%	מרצות באוניברסיטאות	מורים באוניברסיטאות
13%	כימאים	20%	ביולוגיות ובוטנאיות	ובהשכלה גבוהה, מדע
12%	פיזיקאים ואסטרונומים	13%	זואולוגיות וכימאיות	ומחקר
80%	עו"ד	80%	עו"ד	עריכת דין ושירותים
10%	מנהלים כלליים, פקידים	10%	מזכירות משפטיות	משפטיים
21%	מהנדסי מכונות	20%	מהנדסות תעשייה וניהול	שירותי הנדסה
17%	מהנדסים אזרחיים	20%	מהנדסות אזרחיות	מתקדמים
24%	רופאים מומחים	29%	אחיות	שירותי בריאות ורפואה
14%	רופאים כלליים	12%	פסיכולוגיות	
10%	רופאי שיניים	9%	רופאות מומחות	
25%	מפתחי אפליקציות	32%	מפתחות אפליקציות	טכנולוגיה, מידע
21%	מפתחי תוכנה	20%	מהנדסות תוכנה	ותוכנה
51%	אנשי דת	81%	נשות מקצוע בתחום העבודה	שירותים אישיים
14%	עובדים סוציאליים ויועצים		הסוציאלית והייעוץ	וקהילתיים
12%	מדריכי ספורט, מאמנים	21%	מעצבות פנים ומעצבות	אמנות, מדיה ובידור
	ושופטים		תפאורה	
11%	אנשי פרסום ושיווק	18%	מעצבות גרפיקה ומולטימדיה	
17%	מנכ"לים	21%	מנהלות מכירה ושיווק	ניהול ומנהל
14%	מנהלי מכירות ושיווק	9%	מנהלות בתחום החינוך	
8%	סוכני נדל"ן ומנהלי עסקים	8%	מנכ"ליות	
25%	רואי חשבון	44%	רואות חשבון	פיננסים, חשבונאות
12%	סוכני מסחר	15%	מנהלות חשבונות בכירות	וכלכלה
	-	100%	מחנכות לגיל הרך	מחנכים לגיל הרך
15%	חשמלאי בניין	18%	מנהלות ייצור	ייצור ומקצועות טכניים
15%	מנהלי ייצור	12%	מבקרות איכות מוצרים	
6%	מפקחי ייצור	11%	פועלות ייצור	
20%	דוורים ופקידי מיון	55%	מזכירות	עבודות כלליות
15%	מנהלי משרד	19%	מנהלות משרד	ומקצועות בסיסיים
	-	100%	עוזרות הוראה	עוזרי הוראה
6%	נהגי מכוניות ומוניות	16%	מורות בחינוך העל-יסודי	קטגוריית הבסיס
5%	נציגי מכירות מסחריים	10%	מורות בבתי ספר יסודיים	
5%	מורים בחינוך העל יסודי	6%	קוסמטיקאיות	

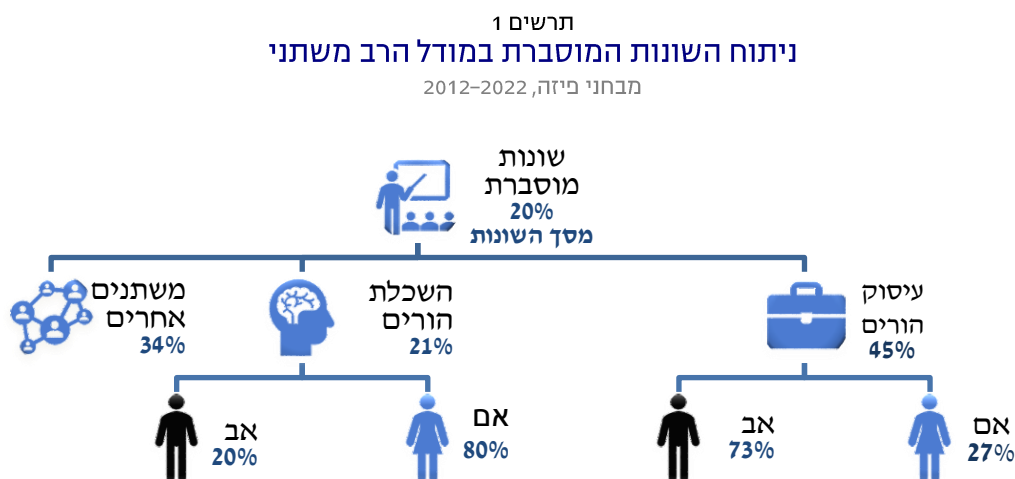
מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

קיימת חלוקה מגדרית מסורתית – מרבית האימהות מועסקות כאחיות (29%), בעוד שהאבות מרוכזים בדרגים רפואיים שונים. פערים פנימיים אלו מצביעים על כך שגם כאשר שני ההורים משתייכים לאותה קטגוריית תעסוקה, סיכויי של האב להיות מועסק בתפקיד בעל סמכות ארגונית הם בדרך כלל גבוהים יותר.

בשתי קטגוריות לא נמצאו פערים משמעותיים בין תת-העיסוקים הבולטים של האימהות והאבות. האחת היא טכנולוגיה, מידע ותוכנה, והשנייה כוללת מורים באוניברסיטאות ובהשכלה גבוהה, מדע ומחקר. ניתן להסיק מכך כי נשים שנכנסו לתחומים אלה משתלבות בעמדות תעסוקתיות בעלות פרופיל תפקודי, יוקרה חברתית והון אנושי הדומים לאלו של הגברים.

תרומת עיסוקי ההורים להסבר השונות בהישגי התלמידים

בכדי לבחון את עוצמת התרומה של המשתנים השונים להסבר השונות של ההישג הממוצע בפיזה, בוצע ניתוח שונות לתוצאות הניתוח הרב משתני.⁷ תרשים 1 מציג את התפלגות השונות המוסברת במודל. כלל המשתנים בהם נעשה שימוש במודל הרב משתני (רגרסיה) מסבירים כ-20% מסך השונות בהישגי התלמידים. קטגוריות התעסוקה של ההורים אחראיות ביחד לכ-45% מתוך השונות המוסברת, בעוד שרמות ההשכלה של ההורים אחראיות ביחד לכ-21% ממנה בלבד. שאר המשתנים המסבירים אחראים לכ-34% מהשונות המוסברת. אלה כוללים מאפיינים כלכליים-חברתיים נוספים של התלמיד ושל הוריו.

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

בהשוואה בין האימהות לאבות, עולה כי עיסוק האב אחראי לכ-33% מהשונות המוסברת, בעוד שעיסוק האם אחראי רק לכ-12% מהשונות המוסברת. לעומת זאת, השכלת האב אחראית לכ-4% מהשונות המוסברת, בעוד שהשכלת האם אחראית לכ-17% מהשונות המוסברת, פי ארבעה מהשכלת האב. ניתן להסיק מכך כי השפעת האבות על הישגי התלמידים מתבצעת בעיקר דרך הון כלכלי ומעמדי הנגזר משוק העבודה, בעוד שהשפעת האימהות על הישגי התלמידים מתבצעת בעיקר דרך מיומנויות אוריינות שמקורן בהשכלה פורמלית.

תוצאה נוספת של ניתוח השונות היא שלאחר פיקוח על משתנים הקשורים למצב הכלכלי-חברתי של המשפחה, על השכלת ההורים ועל עיסוקם, למגדר של התלמיד ולאורך הלידה שלו או של הוריו יש תרומה קטנה יחסית להסבר השונות של ההישג הממוצע בפיזה. ניתן להסיק מכך כי פערים בהישגים הלימודיים

⁷ הממוצע הוא על פני שלושת תחומי האוריינות. ניתוח השונות מוצא את התרומה היחסית של כל משתנה מסביר בניתוח הרב-משתני להסבר הפיזור שבהישגי התלמידים. לוח 1.1 בנספח מציג סטטיסטיקה תיאורית של המשתנים שנכללו בניתוח, בנוסף למשתני העיסוק המדווחים בלוח 1. התוצאות המלאות של ניתוח השונות מופיעות בלוח 2.1 בנספח.

אינם נובעים ישירות ממרכיבים מגדריים מולדים או מסטטוס של דור ראשון או שני להגירה, אלא מהווים תוצר ישיר של אי-שוויון מעמדי, כלכלי או תרבותי המושרש במאפיינים הקשורים למשק הבית.

הקשר בין הישגי התלמידים לעיסוק הוריהם

בתרשים 2 מוצגים פערי הציונים הממוצעים במבחני פיזה בין תלמידים לפי קטגוריית העיסוק של כל אחד מהוריהם, בהשוואה לקטגוריית הבסיס. הקטגוריות מסודרות בסדר עולה לפי מדד האיכות עבור נשים (המדד עבור גברים דומה מאוד).⁸ העמודות מציגות את פערי ההישגים לאחר פיקוח על משתני בקרה רלוונטיים, בהתבסס על ניתוח סטטיסטי רב-משתני.⁹ מהתוצאות עולה כי קיים קשר בין סוג העיסוק של ההורים להישגי התלמידים. התרשים מציג את כל המקרים בהם קיים קשר מובהק סטטיסטית ברמה של לפחות 10% בין הישגי התלמידים לבין סוג העיסוק.

רק בשתי קטגוריות עיסוק נמצא

שציוני התלמידים נמוכים מאשר בקטגוריית הבסיס. מדובר בקטגוריות הקיימות לאימהות בלבד, עוזרות הוראה ומחנכות לגיל הרך, שהציונים של ילדיהן נמוכים ב-2.2% וב-4.6%, בהתאמה, מהציונים של ילדים שאימהותיהם מועסקות בקטגוריית הבסיס. בכל שאר הקטגוריות, ציוני הילדים גבוהים יותר מהציונים של ילדים עם הורים בעלי משלח יד בקטגוריית הבסיס.

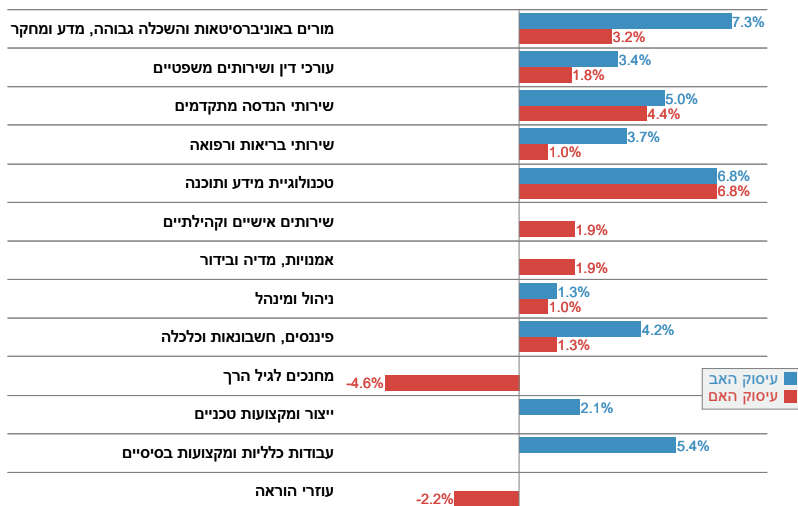
מהתוצאות עולה דפוס של

דומיננטיות גבוהה יותר של עיסוק האב מאשר של עיסוק האם. מבין הקטגוריות המובהקות סטטיסטית אצל שני ההורים,

תרשים 2

פערי ההישגים בין תלמידים לפי עיסוק ההורים

לעומת קטגוריית הבסיס, תלמידים שנבחנו בעברית במבחני פיזה, 2012-2022

* הקטגוריות מסודרות בסדר עולה לפי מדד האיכות עבור נשים (המדד עבור גברים דומה מאוד). בקטגוריית הבסיס (הספציפית למגדר) קובצו כל הקטגוריות שההבדלים בציוני התלמידים ביניהן היו זניחים, קטגוריות הנמצאות ברובן בתחתית מדד האיכות של העיסוקים.

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

⁸ לוח 3.3. נספח מציג את מדד האיכות הממוצע של כל קטגוריית עיסוק, הדירוג נערך בנפרד לאימהות ולאבות.

⁹ המשתנים המסבירים כוללים מגדר, השכלת ההורים, האם התלמיד והוריו הם ילידי הארץ, האם בביתו של התלמיד ישנם תוכנה חינוכית/לימודית, חיבור לאינטרנט, מילון ויצירות אומנות, וכן מספר הטלוויזיות, המחשבים, הטלפונים הסלולריים והספרים הקיימים בביתו. תוצאות הרגרסיה המלאות מפורטות בלוח 4.3. נספח.

מלבד קטגוריית עיסוק אחת, הפערים בהישגים בין כל אחת מקטגוריות העיסוק לבין קטגוריית הבסיס גבוהים יותר אצל האבות מאשר אצל האימהות.¹⁰

כמו כן, מהתוצאות עולה כי ההישגים של תלמידים שאבותיהם מועסקים בקטגוריות הצווארון הכחול ובקטגוריית העבודות הכלליות והמקצועות הבסיסיים גבוהים מאלה של תלמידים שאבותיהם מועסקים בקטגוריית הבסיס, בעוד שבמקרה של האימהות לא נמצא הבדל מובהק. ניתן להסיק מכך שעבודת כפיים או עבודה תעשייתית של האב מייצרת יתרון ייחודי לילד מעבר למצבה הכלכלי של המשפחה, אולם לעבודה דומה של האם אין השפעה על הישגי הילד. מסקנה זו מחזקת את הטענה שערוצי ההשפעה של ההורים על הישגי ילדיהם מובחנים מגדרית: עיסוק האב משפיע בעיקר דרך ציר הסטטוס הכלכלי, היוקרה והמיומנות התעסוקתית, בעוד שעיסוק האם פועל במערכת מורכבת יותר, שבה חלק מהיתרונות מתווכים על ידי מאפיינים משפחתיים אחרים.

השוואת הישגי התלמידים בשלושת תחומי האוריינות השונים

על מנת לבחון האם הקשר בין הישגי התלמידים לבין העיסוקים של הוריהם משתנה על פני תחומי האוריינות, בוצעו שלוש גרסיות נפרדות לשלושת תחומי האוריינות העיקריים הנבדקים במבחני פיזה. במקרה של האבות, נמצא כי הפער הגבוה ביותר בין הישגי התלמידים שאבותיהם מועסקים בתחום שירותי ההנדסה המתקדמים, לבין הישגי התלמידים שאבותיהם מועסקים במקצועות השייכים לקטגוריית הבסיס, נרשם בתחום המדעים (לוח 5.נ. בנספח). פער זה עמד על 5.7%, בהשוואה לפער בהישגים בקריאה, שעמד על 5%, ובהשוואה לפער בהישגים במתמטיקה, שעמד על 4.3% בלבד, מה שמעיד על יתרון יחסי המועבר לילדיהם של המהנדסים במקצועות המדעיים. בדומה לכך, הפערים הגבוהים ביותר בין הישגי התלמידים שאבותיהם משתייכים לקטגוריית טכנולוגיית המידע והתוכנה, לבין הישגי התלמידים שאבותיהם משתייכים לקטגוריית הבסיס, נרשמו גם הם בתחומי המדעים והמתמטיקה, ועמדו על 7.2%-ו-7.1% בהתאמה, בהשוואה לפער בקריאה, שעמד על 6.3% בלבד. הפער המשמעותי ביותר בין הישגי התלמידים שאבותיהם משתייכים לקטגוריית מורים באוניברסיטאות והשכלה גבוהה, מדע ומחקר, לבין תלמידים שאבותיהם משתייכים לקטגוריית הבסיס, נרשם בתחום הקריאה, ועמד על 8.4%, בהשוואה לפערים שנרשמו בתחומי המדעים והמתמטיקה, שעמדו על 7.2%-ו-6.3% בהתאמה. קטגוריה נוספת בה נרשמו הבדלים בין הפערים בהשוואה בין תחומי הידע היא קטגוריית עורכי הדין והשירותים המשפטיים. הפער הגבוה ביותר בין הישגי התלמידים שאבותיהם משתייכים לקטגוריה זו לבין הישגי התלמידים

¹⁰ בקטגוריה של טכנולוגיית מידע ותוכנה הפער שנרשם אצל האבות שווה לפער שנרשם אצל האימהות.

שאבותיהם משתייכים לקטגוריית הבסיס נרשם דווקא בתחום המדעים, ועמד על 4%, בהשוואה לפער בתחום הקריאה, שעמד על 3.2%, ובהשוואה לפער בתחום המתמטיקה, שעמד על 3%.

במקרה של האימהות, נמצא כי במרבית המקרים, הפערים המשמעותיים ביותר בין ההישגים של תלמידים שאימהותיהם שייכות לקטגוריית עיסוק מסוימת לבין ההישגים של תלמידים שאימהותיהם שייכות לקטגוריית הבסיס, היו בתחום אוריינות הקריאה (לוח נ.6 בנספח). הדבר בא לידי ביטוי הן במקדמים גבוהים יותר של אותן קטגוריות עיסוק ברגרסיה בה הציון בקריאה היה המשתנה התלוי, והן ברמות מובהקות גבוהות יותר של אותם מקדמים. למשל, בתחום הפיננסים, החשבונאות והכלכלה, בעוד שפערי ההישגים שתוארו לעיל עמדו על 2.1% בקריאה, במתמטיקה הם עמדו על 1% (ברמת מובהקות של 10% בלבד) ובמדעים היו נמוכים אף יותר ולא מובהקים. בדומה לכך, בקטגוריית שירותי הנדסה מתקדמים, פערי ההישגים בקריאה בהשוואה לקטגוריית הבסיס עמדו על 5.8%, לעומת פערי ההישגים במתמטיקה שעמדו על 4.1%, ובמדעים, שעמדו על 3.4% בלבד. גם בקטגוריה זו נרשמה רמת מובהקות גבוהה יותר של הפערים בתחום הקריאה מאשר בשני תחומי האוריינות האחרים. בקטגוריות עורכי דין ושירותים משפטיים, וכן בניהול ומינהל, התקבל מקדם מובהק רק בתחום הקריאה, בעוד שבתחומי המתמטיקה והמדעים המקדמים היו נמוכים ולא מובהקים. בקטגוריית מורים באוניברסיטאות והשכלה גבוהה, מדע ומחקר – ובניגוד לאבות, שאצלם הפערים הגבוהים ביותר ביחס לקטגוריית הבסיס התקבלו בתחום הקריאה – אצל האימהות, הפערים הגבוהים ביותר התקבלו דווקא בתחום המדעים, ועמדו על 4.1%, לעומת תחום הקריאה, שבו הפער עמד על 3%, ותחום המתמטיקה, בו הפער עמד על 2.5%.

המסקנה העולה מכך היא כי העברת ההון האנושי והתרבותי מההורים לילדים איננה אחידה על פני תחומי האוריינות. כמעט לכל קטגוריות העיסוק של האבות יש קשר מובהק להישגי התלמידים בשלושת תחומי האוריינות, ובמיוחד עיסוקי האבות בתחומי ה-STEM, המתורגמים להישגים גבוהים יותר של הילדים במדעים ובמתמטיקה. עיסוקי האימהות, לעומת זאת, מתורגמים לרוב להישגים גבוהים יותר דווקא בתחום הקריאה.

סיכום

מחקר זה בוחן את הקשר בין הישגי התלמידים הישראלים במבחני פיזה לבין סוג העיסוק של הוריהם. נמצאו פערים מגדריים בסוגי העיסוק של ההורים: בעוד שבקרב האבות בלטו מקצועות הניהול, הטכנולוגיה והייצור, האימהות נטו למקצועות החינוך, הטיפול והפיננסים. יתרה מכך, גם כאשר שני ההורים השתייכו לאותה קטגוריית תעסוקה, סיכויו של האב להיות מועסק בתפקיד בעל סמכות ארגונית היו בדרך כלל

גבוהים יותר. יוצאות מן הכלל היו קטגוריית הטכנולוגיה, המידע והתוכנה וקטגוריית המורים באוניברסיטאות ובהשכלה גבוהה, המדע והמחקר, שבהן נרשמה הלימה בין תתי-המקצועות הבולטים של האבות והאימהות. ניתן להסיק מכך כי נשים שנכנסו לתחומים אלה משתלבות בעמדות תעסוקתיות דומות לאלו של הגברים.

הקשר בין הישגי התלמידים לסוג העיסוק של הוריהם נבחן באמצעות ניתוח סטטיסטי רב משתני. נמצא כי קטגוריות התעסוקה של שני ההורים אחראיות ביחד ל-45% מהשונות המוסברת של הישגי התלמידים, בהשוואה ל-21% בלבד להן אחראיות רמות ההשכלה של ההורים, וכן כי תרומת עיסוק האב משמעותית יותר ביחס לתרומת עיסוק האם. הפערים בהישגים בין קטגוריות העיסוק הצטמצמו לאחר פיקוח על משתני בקרה נוספים, אולם במרבית המקרים הם נותרו מובהקים סטטיסטית, במיוחד במקרה של קטגוריות העיסוק של האבות.

ההישגים של תלמידים, שאימהותיהם מועסקות בקטגוריית ההוראה לגיל הרך ובקטגוריית עוזרות ההוראה, היו נמוכים יחסית באופן מובהק, וממצא זה נותר בעינו גם לאחר הפיקוח על שאר המשתנים, מה שמצביע על כך שהחיסרון היחסי בקבוצה זו איננו תולדה של משתני הרקע במודל, אלא קשור לאופי העיסוק עצמו. לעומת זאת, ניכר קשר חיובי, חזק ומובהק בין הישגי התלמידים לבין עיסוקי ההורים במקצועות עתירי הידע וההון האנושי, כאשר הן עוצמת הקשר והן רמת המובהקות היו לרוב גבוהים יותר אצל האבות. הבדל נוסף נמצא במקצועות הצווארון הכחול והייצור: אצל האימהות, פערי ההישגים בין תלמידים שאימהותיהם מועסקות במקצועות אלו לבין תלמידים שאימהותיהם שייכות לקטגוריית הבסיס איבדו את מובהקותם לאחר פיקוח על משתני הבקרה, בעוד שאצל האבות נמצא פער חיובי ומובהק בין ההישגים של תלמידים שאבותיהם מועסקים במקצועות אלו לבין תלמידים שאבותיהם משתייכים לקטגוריית הבסיס, והפיקוח על מאפייני הרקע הוביל לשינוי קטן יחסית.

השוואת תוצאות הרגרסיה בין שלושת תחומי האוריינות העיקריים הנבדקים במבחן פיזה העלתה כי במרבית קטגוריות העיסוק של האבות, נמצא קשר מובהק להישגי התלמידים בשלושת תחומי האוריינות. בפרט, עיסוקי אבות בתחומי ה-STEM מתורגמים להישגים גבוהים יותר של הילדים במדעים. לעומת זאת, אצל האימהות נמצא כי העיסוק קשור לרוב דווקא להישגי הילדים בתחום הקריאה.

לסיכום, ממצאי המחקר מצביעים על קשר בין הישגי התלמידים לבין סוג העיסוק של הוריהם. קשר זה אינו מהווה רק שיקוף של המצב הכלכלי של ההורים ושל השכלתם, אלא יש בו רכיב עצמאי, שעוצמתו משתנה לפי סוג העיסוק, והוא אינו זהה בין אבות ובין אימהות. ממצאים אלו מצביעים על חשיבות עיסוק ההורים לעתידם ההשכלתי של ילדיהם ומדגישים כי סיכויי ההצלחה של דור העתיד עדיין

מעוגנים בנקודת הזינוק התעסוקתית של הוריהם, דבר המחדד את הצורך במערכות חינוך המקדמות שוויון
הזדמנויות.

מקורות

- ברצלבסקי, רון, נורית ליפשוט, גיורג'ט חילו ודניאל גטושקין (2019), "פיזה 2018 – אוריינות בקרב תלמידים בני 15", משרד החינוך, ראמ"ה.
- סבין, אריאלה, איל קמחי ודן בן-דוד (2023), "ההשפעה של השכלת הורים על הישגי ילדיהם: השוואת ישראל למדינות המובילות במבחני הפיזה בין השנים 2006-2018", מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי.
- Abubakar, Haddabi and Usman Musa (2019), "Relationship between parents' occupational status and academic performance of students in Adamawa State Polytechnic Yola, Adamawa State, Nigeria", *International Journal of Scientific Research in Educational Studies & Social Development*, 3(1), 127-136.
- Akinsanya, Omolade O., Kassim O. Ajayi and Modupe O. Salomi (2011), "Relative effects of parents' occupation, qualification and academic motivation of wards on students' achievement in senior secondary school mathematics in Ogun State", *British Journal of Arts and Social Sciences* 3(2), 242-252.
- Bourdieu, Pierre (1977), "The economics of linguistic exchanges", *Social Science Information* 16(6), 645-668.
- Bourdieu, Pierre (1986), "The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.)", *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, 241-258. Greenwood Press.
<https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>
- Burger, Kaspar, Francesca Mele, Monica Kirkpatrick Johnson, Jeylan Mortimer and Xiaowen Han (2025), "The intergenerational reproduction of self-direction at work: Revisiting Class and Conformity", *Social Forces*, 104(1), 320-340.
- Coleman, James S. (1988), "Social capital in the creation of human capital", *American Journal of Sociology*, 94, S95-S120.
- Fuller, Anne E., Faraz V. Shahidi, Jinette Comeau, Li Wang, Gita Wahi, James R. Dunn, Harriet MacMillan, Catherine S. Birken, Arjumand Siddiqi and Katholiki Georgiades (2025), "Parental employment quality and the mental health and school performance of children and youth", *Journal of Epidemiol Community Health*, 79(7), 552-558.
- Ganzeboom, Harry B.G. and Donald J. Treiman (2003), "Three Internationally Standardised Measures for Comparative Research on Occupational Status." In Hoffmeyer-Zlotnik, J.H.P., Wolf, C. (eds), *Advances in Cross-National Comparison: A European Working Book for Demographic and Socio-Economic Variables*, pp. 159-193. Boston, MA: Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-9186-7_9
- International Labour Office (2012), "International Standard Classification of Occupations (ISCO-08): Structure, group definitions and correspondence tables", *ILO*,
<https://www.ilo.org/publications/international-standard-classification-occupations-2008-isco-08-structure>
- Jæger, Mads Meier (2007), "Educational mobility across three generations: The changing impact of parental social class, economic, cultural and social capital", *European Societies*, 9(4), 527-550.
- OECD (2014), "Do parents' occupations have an impact on student performance?" PISA in Focus, 36. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5jz8mr7kp026-en>.
- Stopforth, Sarah and Vernon Gayle (2022), "Parental social class and GCSE attainment: Re-reading the role of 'cultural capital'", *British Journal of Sociology of Education*, 43(5), 680-699

מוסד שורש הוא מכון עצמאי ובלתי-תלוי לחקר מדיניות. המוסד עורך מחקרים מבוססי עובדות ובלתי מוטים על המשק ועל החברה האזרחית בישראל. מטרת המוסד לסייע בהנעת המדינה לתוואי ארוך טווח בר-קיימא, המעלה את רמת החיים בישראל ומקטין את הפערים בה. לקידום מטרה זו, מוסד שורש מספק מידע למקבלי ההחלטות המובילים בישראל ולציבור הרחב במדינה ומחוצה לה באמצעות תדריכים ופרסומים ברורים ונגישים על מקורן, אופיין ומימדיהן של סוגיות שורש מולן ניצבת המדינה. המוסד מציע חלופות מדיניות לשיפור רווחת כל חלקי החברה בישראל וליצירת הזדמנויות שוות יותר לאזרחיה.

נספח 1: מבחני פיזה

מבחני פיזה הבינלאומיים עוסקים בשלושה תחומי אוריינות עיקריים: קריאה, מתמטיקה ומדעים. האוכלוסייה הנבחנת היא מדגם מייצג של תלמידים בני 15.11 מטרתו המרכזית של מבחן פיזה, כפי שמציינים ברצלבסקי, ליפשוט, חילו וגטושקין (2019), היא להעריך באיזו מידה תלמידים מסוגלים להשתמש בידע ובמיומנויות שרכשו בכדי להתמודד עם אתגרים שיוצבו בפניהם בהמשך חייהם. כמו כן, נועדו המבחנים לאפשר לכל מדינה לבחון את התפוקות במערכת החינוך שלה, ולהעריך את הישגי התלמידים בראייה השוואתית בין-לאומית.

החל משנת 2000 נערכו 8 מחזורי בחינה, אחד בכל שלוש שנים.¹² תוצאות המבחנים מכוללות באופן שמאפשר לבצע השוואה על פני זמן. כאמור, המחקר מבוסס על נתונים מארבעת מחזורי פיזה האחרונים, שהתקיימו בשנים 2012, 2015, 2018 ו-2022.¹³ ובשאלוני הרקע של מבחנים אלו נעשה שימוש בגרסת ה-ISCO (ILO, 2007) של שנת 2008.¹⁴

בין השנים 2012 ו-2022 חלו שינויי ניסוח במספר שאלות ששימשו לבניית משתנים מסבירים ברגרסיות, ביניהם למשל השכלת ההורים וכן מספר המכשירים החשמליים, כגון טלוויזיות ומחשבים, בביתו של התלמיד. לצורך המחקר, בוצע איחוד קטגוריות על מנת ליצור סולם משותף עבור שאלות אלו.

¹¹ תיאור מפורט של הבחינה ניתן למצוא ב- <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa>.

¹² למעט מחזור המחקר שתוכנן להיערך בשנת 2021, אך נדחה לשנת 2022 בשל מגפת הקורונה.

¹³ תוצאות מבחני פיזה 2025 טרם פורסמו בעת עריכת מחקר זה.

¹⁴ International Standard Classification of Occupations הוא הסיווג הבינלאומי האחיד של משלחי יד, המנוהל על ידי ארגון העבודה הבינלאומי, ILO.

לוח 1.1

סטטיסטיקה תיאורית

מדגם המחקר, 2012-2022

520	ציון ממוצע בפיזה מגדר
50.7%	בנים (קבוצת הייחוס)
49.3%	בנות
2.3%	השכלת האם לא סיימה תיכון (קבוצת הייחוס)
37.4%	סיימה תיכון אבל ללא תואר אקדמי
60.3%	תואר אקדמי
4.0%	השכלת האב לא סיים תיכון (קבוצת הייחוס)
45.2%	סיים תיכון אבל ללא תואר אקדמי
50.8%	תואר אקדמי
57.9%	תוכנה חינוכית/לימודית כן (קבוצת הייחוס)
42.1%	לא
97.5%	חיבור לאינטרנט כן (קבוצת הייחוס)
2.5%	לא
97.0%	מילון כן (קבוצת הייחוס)
3.0%	לא
72.9%	יצירות אומנות כן (קבוצת הייחוס)
27.1%	לא
9.7%	טלוויזיות אין (קבוצת הייחוס)
31.4%	אחת-שתיים
58.9%	שלוש או יותר
0.4%	מספר טלפונים סלולריים בביתו של התלמיד אין (קבוצת הייחוס)
5.0%	אחד-שניים
94.7%	שלושה או יותר
1.3%	מספר מחשבים בביתו של התלמיד אין (קבוצת הייחוס)
36.3%	אחד-שניים
62.5%	שלושה או יותר
9.4%	מספר הספרים בבית התלמיד (קבוצת הייחוס) 0-10
13.5%	15-25
29.2%	26-100
19.6%	101-200
16.2%	201-500
12.0%	יותר מ-500
94.3%	תלמיד יליד הארץ כן (קבוצת הייחוס)
5.7%	לא
73.7%	אם ילידת הארץ כן (קבוצת הייחוס)
26.3%	לא
73.4%	אב יליד הארץ כן (קבוצת הייחוס)
26.6%	לא

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

לוח 2.נ

ניתוח שונוות (2012-2022)

התרומה של עיסוק ההורים ושאר משתני הבקרה לשונוות של הלוגריתם הטבעי של ממוצע הציונים

משתנה	אחוז מסך השונוות
עיסוק האב	6.503%
מספר הספרים בבית	3.838%
השכלת האם	3.430%
עיסוק האם	2.406%
השכלת האב	0.846%
מספר המחשבים בבית	0.725%
יצירות אומנות בבית	0.682%
שנה	0.454%
מספר הטלוויזיות בבית	0.343%
מילון	0.321%
חיבור לאינטרנט	0.206%
תלמיד יליד הארץ	0.142%
מספר טלפונים בבית	0.047%
מגדר	0.037%
אב יליד הארץ	0.030%
אם ילידת הארץ	0.004%
תוכנה חינוכית/לימודית בבית	0.001%
החלק הלא מוסבר	79.975%
סה"כ	100%

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

לוח 3.1

מדד איכות עיסוק ממוצע

על פי קטגוריית עיסוק של ההורים (2012-2022)

קטגוריה	אבות	אימהות
מורים באוניברסיטאות והשכלה גבוהה, מדע ומחקר	84.46	83.94
עורכי דין ושירותים משפטיים	84.04	82.45
שירותי הנדסה מתקדמים	78.85	78.84
שירותי בריאות ורפואה	79.48	74.49
טכנולוגיית מידע ותוכנה	70.73	73.76
שירותים אישיים וקהילתיים	60.98	66.96
אמנויות, מדיה ובידור	59.11	64.81
ניהול ומינהל	62.84	63.26
פיננסים, חשבונאות וכלכלה	67.77	60.81
מחנכים לגיל הרך		58.84
קטגוריית הבסיס	38.45	52.75
ייצור ומקצועות טכניים	48.11	50.49
עבודות כלליות ומקצועות בסיסיים	45.66	47.80
עוזרי הוראה		24.98

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

לוח 4.1

תוצאות רגרסיה (2012-2022)

הלוגריתם הטבעי של ממוצע הציונים של כל תלמיד
כפונקציה של עיסוק ההורים ושל שאר משתני הבקרה¹

מגדר	0.002
בנים	
השכלת האם (קבוצת הייחוס: ללא תואר)	
סיימה תיכון אבל ללא תואר אקדמי	0.081 ***
תואר אקדמי	0.104 ***
השכלת האב	
סיים תיכון אבל ללא תואר אקדמי	0.044 ***
תואר אקדמי	0.059 ***
תוכנה חינוכית/לימודית	
לא	0.002
חיבור לאינטרנט	
לא	-0.045 ***
מילון	
לא	-0.023 **
יצירות אומנות	
לא	-0.016 ***
טלוויזיות	
אחת-שתיים	0.010
שלוש או יותר	-0.008
טלפונים סלולריים	
אחד-שניים	-0.007
שלושה או יותר	0.0003
מחשבים	
אחד-שניים	0.071 ***
שלושה או יותר	0.096 ***
מספר הספרים בבית התלמיד	
11-25	0.047 ***
26-100	0.088 ***
101-200	0.121 ***
201-500	0.126 ***
יותר מ-500	0.135 ***
תלמיד יליד הארץ	
לא	-0.028 ***
אם ילידת הארץ	
לא	0.002
אב יליד הארץ	
לא	-0.011 **
שנה	
2015	0.008 *
2018	-0.008 *
2022	-0.029 ***
חותך	5.907 ***
R ²	0.200
מספר התצפיות	10,336
מספר התצפיות המשוקללות	198,900

¹ מקדמי הרגרסיה של קטגוריות העיסוק מופיעים בתרשים 2.

* רמת מובהקות 10%, ** רמת מובהקות 5%, *** רמת מובהקות 1%

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש

נתונים: PISA

לוח 5.1

מקדמים של עיסוק האב ברגרסיה של הלוגריתם הטבעי של הציונים בשלושת תחומי האוריינות (2012-2022)

הרגרסיה כללה גם את שאר משתני הבקרה

מדעים	קריאה	מתמטיקה	
0.072 ***	0.084 ***	0.063 ***	מורים באוניברסיטאות והשכלה גבוהה, מדע ומחקר
0.040 ***	0.032 ***	0.030 ***	עורכי דין ושירותים משפטיים
0.057 ***	0.050 ***	0.043 ***	שירותי הנדסה מתקדמים
0.038 ***	0.037 ***	0.036 ***	שירותי בריאות ורפואה
0.072 ***	0.063 ***	0.071 ***	טכנולוגיית מידע ותוכנה
0.006	0.005	-0.008	שירותים אישיים וקהילתיים
0.009	0.013	0.012	אמנויות, מדיה ובידור
0.017 ***	0.013 **	0.012 **	ניהול ומינהל
0.042 ***	0.040 ***	0.044 ***	פיננסים, חשבונאות וכלכלה
0.024 ***	0.020 ***	0.021 ***	ייצור ומקצועות טכניים
0.048 **	0.058 ***	0.058 ***	עבודות כלליות ומקצועות בסיסיים

* רמת מובהקות 10%, ** רמת מובהקות 5%, *** רמת מובהקות 1%

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA

לוח 6.1

מקדמים של עיסוק האם ברגרסיה של הלוגריתם הטבעי של הציונים בשלושת תחומי האוריינות (2012-2022)

הרגרסיה כללה גם את שאר משתני הבקרה

מדעים	קריאה	מתמטיקה	
0.041 ***	0.030 **	0.025 *	מורים באוניברסיטאות והשכלה גבוהה, מדע ומחקר
0.014	0.027 **	0.012	עורכי דין ושירותים משפטיים
0.034 *	0.058 ***	0.041 **	שירותי הנדסה מתקדמים
0.008	0.012 *	0.010	שירותי בריאות ורפואה
0.064 ***	0.070 ***	0.071 ***	טכנולוגיית מידע ותוכנה
0.016	0.022 **	0.019 **	שירותים אישיים וקהילתיים
0.018 **	0.021 **	0.017 **	אמנויות, מדיה ובידור
0.006	0.016 **	0.007	ניהול ומינהל
0.009	0.021 ***	0.010 *	פיננסים, חשבונאות וכלכלה
-0.048 ***	-0.047 ***	-0.046 ***	מחנכים לגיל הרך
-0.010	-0.024	-0.017	ייצור ומקצועות טכניים
0.005	0.013 *	-0.005	עבודות כלליות ומקצועות בסיסיים
-0.022 *	-0.013	-0.030 ***	עוזרי הוראה

* רמת מובהקות 10%, ** רמת מובהקות 5%, *** רמת מובהקות 1%

מקור: אריאלה סבין, איל קמחי ודן בן-דוד מוסד שורש
נתונים: PISA